

Лариса Вахніна, Леся Мушкетик

ІХ МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС УКРАЇНІСТІВ

Знаменною подією в науковому та культурному житті України стало проведення 25–27 червня 2018 року в Києві ІХ Міжнародного конгресу українців. Рік його проведення збігся зі 100-річчям заснування Української академії наук (нині – Національна академія наук України), що й стало однією з провідних тем форуму, дозволило гідно представити кращі здобутки української гуманітаристики. У роботі Конгресу взяло участь близько 500 науковців, з них – понад 60 зарубіжних учасників близького та далекого зарубіжжя – з Польщі, Словаччини, Чехії, Сербії, Росії, Білорусі Молдови, Канади, США, Австралії, Італії, Німеччини, Угорщини та інших країн (загалом близько 20 країн).

На пленарному засіданні, яке вів віце-президент НАН України академік С. Пирожков, прозвучали привітання учасникам Конгресу від вищих органів державної влади України, керівництва Президії НАН України, депутатського корпусу та зарубіжних делегацій.

З доповідями виступили: президент Міжнародної асоціації українців М. Мозер – «Сучасний стан та перспективи зарубіжної україністики»; міністр освіти і науки України Л. Гриневич – «Реформування академічної науки в рідчизні євроінтеграційних процесів України»; академік НАН України О. Онищенко «Академічне українознавство за 100 років: здобутки і тенденції розвитку»; професор політології Національного університету «Києво-Могилянська академія» О. Гарань «Проблеми консолідації українського суспільства після Євромайдану: здобутки і загрози». С. Єкельчик (Канада), А. Матусяк (Польща), В. Кожухар (Молдова) розповіли про стан та перспективи розви-

тку україністики в згаданих країнах. Питання наукометрії порушив заступник міністра освіти та науки України М. Стріха. Провідні вчені Інституту теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова А. Загородній, В. Козирський та професор Інституту фізики НАН України В. Шендеровський оприлюднили тематику «Винаходи українських вчених, які змінили світ». Мовні проблеми сучасності висвітлили директор Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні Б. Ажнюк та суддя Конституційного Суду України І. Сліденко.

Після завершення пленарного засідання впродовж двох днів тривала робота двох конференцій, одинадцяти секцій та дванадцяти круглих столів. Тематика першої конференції сфокусувала пріоритетне спрямування Конгресу, а саме: «Національна академія наук України за 100 років: здобутки, втрати, перспективи». Тут прозвучали доповіді директорів інститутів НАН України, знаних учених з основоположних напрямів розвою сучасної гуманітаристики – М. Жулинського, Г. Скрипник, Н. Корнієнко, О. Тараненка та ін. Логічним доповненням виступів став круглий стіл «Енциклопедистика в діяльності НАН України та Наукового товариства імені Шевченка». На другій конференції було розглянуто проблеми, пов'язані з 1030-річчям Хрещення Русі-України, а саме: історія та сьогодення християнства на українських теренах.

Окрім найрозлогіших традиційних секцій з літературознавства, фольклористики та мовознавства (до останньої ввійшли також тематичні блоки «Мовна картина світу, мовна особистість, мовна політика», «Українська лексикографія та термінологія: досвід, проблеми і шляхи їх вирішення» тощо), у центрі уваги перебували питання етнокультури України, музеєзнавства, а також різних галузей мистецтвознавства (це тематичні блоки секції «Українська художня культура: проблеми інтерпретації», присвячені вивченню українського кіно та театру, музики, образотворчого мистецтва). Крім того, діяли

секції з питань історії, педагогіки й медіа-простору, вітчизняної та зарубіжної україністики.

Багатою і розмаїтою була проблематика круглих столів. Так, актуальними й досі ще недостатньо висвітленими в науці є такі теми, як «Третя доба української державності (1917–1921 роки)», «Парадигми усної історії», «Проблема утвердження Єдиної Помісної Православної Церкви в Україні», «Причини, перебіг та наслідки Голодомору 1932–1933 років: до 85-ї річниці трагедії» тощо. На кількох круглих столах було розглянуто внесок у культуру, літературу України відомих особистостей минулого й сучасності, таких як Г. Сковорода, Б. Грінченко, В. Німчук, П. Куліш (200-річчя останнього святкуватиметься 2019 року). На Конгресі презентували вагомі видання останніх років, серед них фундаментальні праці НАН України – п'ятитомна «Історія декоративного мистецтва України», підготовлена співробітниками ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, та шеститомна «Шевченківська енциклопедія», укладена колективом Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Варто детальніше зупинитися на роботі секції «Міждисциплінарні аспекти сучасної фольклористики», де було заслухано понад двадцять наукових доповідей, які представляли напруження співробітників відділу української та зарубіжної фольклористики ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, професорсько-викладацького складу кафедри фольклористики КНУ імені Тараса Шевченка та інших навчальних закладів України (Черкаси, Запоріжжя, Кривий Ріг, Суми, Рівне, Львів, Тернопіль, Бердянськ, Сімферополь), учених зарубіжжя (Канада, Польща, Білорусь, Росія). У виголошених доповідях розглядалися актуальні проблеми сучасної української та зарубіжної фольклористики в її зв'язках з етнологією, історією, мистецтвознавством та іншими науками. Увагу було приділено історії фольклористики, окремим жанрам фольклору та їх специфіці, регіональним аспектам дослідження, польовим матеріалам, вивченню фоль-

клору української діаспори й національних меншин. Проблеми освітянської сфери знайшли відображення в доповіді «Фольклористика в освітній царині: виклики та перспективи» завідувача кафедри фольклористики КНУ імені Тараса Шевченка професора О. Івановської. Старший науковий співробітник Інституту археології НАН України Н. Михайлова у доповіді «Ремінісценції первісного культу оленя у фольклорі України та Південно-Східної Європи» проілюструвала вдале поєднання археологічних та фольклористичних методів, вона презентувала також свою нову монографію. Цікавим було звернення фольклористів до української матеріальної культури, зокрема українських рушникових орнаментів (Н. Ярмоленко, Черкаси), творчості Марії Приймаченко (С. П'ятаченко, Суми). Ряд доповідей було присвячено сучасній усній історії, зокрема наративам Майдану (О. Чебанюк), фольклорній спадщині Донецької області (Л. Іваннікова), Запоріжжя (І. Павленко), фольклору кримських татар (О. Гуменюк). Е. Патмар (Чебоксари, Росія) у своїй доповіді наголосив на асиміляційних процесах у Чувашії, які негативно вплинули на функціонування та збереження фольклору чуваського народу. Він також відзначив науковий доробок Н. Кононенко, завідувача кафедри етнографії Альбертського університету (Едмонтон, Канада). Під час обговорення доповідей було висловлено низку пропозицій щодо підвищення значення фольклористики як фундаментальної та державотворчої науки, що сприяє консолідації суспільства, збереженню та розвитку національної ідентичності.

На завершальному пленарному засіданні Конгресу, що відбулося 27 червня, було заслухано звіт головуючих на секціях, круглих столах тощо і на наступні п'ять років продовжено каденцію М. Мозера на посаді президента МАУ. Новим головою Національної асоціації українців, яку впродовж п'яти років очолювала Л. Мушкетик, став директор Інституту мовознавства Б. Ажнюк.